

Kredi ve Yurtlar Kurumunda Manevi Danışmanlık ve Rehberlik (Bilecik Örneği)

Şükriye YILMAZ

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü Disiplinler-arası Değerler Eğitimi Yüksek Lisans Programı

skryylmz_87@hotmail.com

Özet

Bu çalışma, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın gençlere yönelik faaliyetleri bağlamında T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı öğrenci yurtlarında sunulan manevi danışmanlık ve rehberlik hizmetini yerinde inceleme ve gözlemeye dayalı bir araştırma olup Bilecik KYK Yurdunda gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde; gençlerin manevi danışmanlık ve rehberlik faaliyetine bakış açılarını, manevi danışmanlık ve rehberliğe ihtiyaç durumlarını, gençlerin manevi danışmana ne tür soru ve sorunları danışmak için geldiklerini tespit etmeye yönelik bir saha araştırmasıdır.

Bu bağlamda yapılan görüşmeler ve gözlemler neticesinde elde edilen bulgular sonucunda;

- Öğrencilerin inançla ilgili problemler, aile ve arkadaş çevresiyle ilgili problemler, iletişim ve medyanın açtığı problemler, psiko-sosyal problemler, eğitim-öğretim problemleri, kişilik problemleri gibi konularda manevi danışmanlık ve rehberlik yapan görevlilere müracaat ettikleri,
- Öğrencilerin manevi danışmana başvurup problemlerini paylaştıktan sonra rahatladıkları,
- Manevi danışmanlık faaliyetleri ile öğrencilerin dini soru ve sorunlarına cevap bulabildikleri,
- Öğrencilerin aile veya arkadaş çevresiyle yaşamış oldukları sorunlarının çözümünde manevi danışmanların rehberlik noktasında olumlu yönlendirmelerde buldukları,
- Manevi danışmanlık faaliyetlerinin öğrencilerin manevi gelişimlerine katkıda bulunduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kavramlar: Kredi ve Yurtlar Kurumu, manevi danışmanlık, rehberlik, psikolojik danışmanlık

At Credit and Dormitories Institution Spiritual Counseling and Guidance (The Sample of Bilecik)

Summary

This study is a research based on on-site examination and observation of the spiritual counseling and guidance service offered in KYK student dormitories in the context of the activities of the Presidency of Religious Affairs for the youth. It is a field research aimed at revealing young people's perspectives on spiritual counseling and guidance activity, their need for spiritual counseling and guidance, and what kind of questions and problems young people come to consult a spiritual counselor.

As a result of the findings obtained as a result of observations and interviews made in this context;

- Students apply to the officials who provide spiritual counseling and guidance on issues such as problems related to belief, problems related to family and friends, problems caused by communication and media, psycho-social problems, education-training problems, personality problems,
- Students feel relieved after consulting a spiritual advisor and sharing their problems,
- With spiritual counseling activities, students can find answers to their religious questions and problems,
- Spiritual counselors give positive guidance at the point of guidance in solving the problems that the students have experienced with their family or friends,
- It has been determined that spiritual counseling activities contribute to the spiritual development of students.

Key Words: Credit and Hostels Institution, spiritual counseling, guidance, spiritual counselor

Giriş

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Yaşadığımız çağ insanları maddi olana kolay ulaşma imkânı sağlarken manevi yönünü geri planda bırakmasına sebep olmuştur. Her gün değişen ve gelişen teknolojik imkânlar bir taraftan hayatımızı kolaylaştırırken diğer taraftan manevi dünyamızı tahrip eden yaralar açmaktadır; yetersizlik, doyumsuzluk, yabancılık, umutsuzluk, endişe... Her alanda hızlı bir değişim ve gelişim yaşadığımız modern çağda insanın karşılaştığı problemlerin önemli bir kısmı da manevi alandaki boşluğu giderememiş olmasından kaynaklanmaktadır. Ruh ve bedenden müteşekkil bir varlık olan insanın maddi ihtiyaçlarının yanı sıra manevi ihtiyaçlarının da giderilmesi gerekmektedir. Zira maneviyat, insanın hayatını anlamlandırmasında, sahip olduklarıyla mutlu olmasında büyük bir rol üstlenmektedir.

Hızlı bir gelişim ve değişim süreci içerisinde olduğumuz modern çağ, ruh ve bedenden müteşekkil olan bireye pek çok maddi imkân sunmanın yanı sıra bireyin manevi yönünün ihmal edilmesine sebep olmakta ve böylece bireyin manevi alandaki ihtiyaçlarını gidermede yetersiz kalmaktadır. Yaşam içerisinde karşılaştığı ve başa çıkmakta zorlandığı sorunlar karşısında birey güvenli bir

sığınak olarak din ve maneviyata yönelmekte, sorunlarına bu şekilde bir çözüm arayışı içerisine girmektedir. Zira din ve maneviyat, bireyin hayatını anlamlandırma noktasında önemli bir role sahiptir. Bu gelişme karşısında, insanlara daha etkili ve verimli bir hizmet sunmak için bilinen yöntemlerin yanında bireyin ruh sağlığını korumayı ve geliştirmeyi amaçlayan ve kişilerin sorunlarıyla birebir ilgilenmeyi öngören “manevi danışmanlık ve rehberlik” hizmetleri bir ihtiyaç olarak kendini hissettirmektedir.

Batı’da çok uzun yıllardır profesyonel anlamda geniş bir hizmet alanı bulan “manevi danışmanlık” Türkiye’de yakın bir tarihe sahip olmakla birlikte son yıllarda geniş bir kitleye hizmet vermektedir. Bu bağlamda son 7 yıldır KYK yurtlarında barınmakta olan gençlere yönelik hizmet verilmekte olup, kültürel değişime açık olan gençliğin sorunlarıyla baş edebilmesinde büyük bir önemi haizdir.

Günümüz gençliği ahlaki anlamda bir yozlaşma, geçmişine ait kültür ve geleneklere yabancılaşma gibi birçok tehlikeyle ne yazık ki karşı karşıya kalmıştır. Bütün bu tehlike ve tuzaklara göğüs geren, özünü bilen, ahlaklı ve kültürlü gençleri yetiştirme anlamında manevi danışmanlara büyük bir sorumluluk düşmektedir.

İnsanlar gündelik hayatta farklı yaşam koşulları ile karşı karşıya gelmektedirler. Kimi zaman karşılaşmış olduğu zorlukları aşmada, sorunları ile baş etmede, insanlarla olan ilişkilerini geliştirmede, bulunduğu ortama uyum sağlamada zorluk çekebilmektedirler. Kimi zaman sorunlarını tek başına aşamayıp bir başkasının yardımına ihtiyaç duyabilirler. Kendisini dinleyen, kendisini anlayan, kendisine rehber olacak birilerini bulup sorunlarını onunla paylaşmak ve problemlerinin üstesinden nasıl gelebileceğini öğrenme isteğinde olabilirler.

KYK öğrenci yurtlarında barınan üniversiteli gençlerin manevi ihtiyaçları, çözüm bekleyen soru ve sorunlarını tespit ederek gençlere daha etkili ve verimli hizmet sunabilmek amacıyla sürdürülen bu çalışmada, araştırma ve gözlemler sonucunda elde edilen bulgular sunulmuştur. Bu çalışmayla birlikte gençlere yönelik sunulan manevi danışmanlık ve rehberlik hizmetine katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

Bu bağlamda, geleceğimizin teminatı olan gençlerin ileriki yaşamlarına dair önemli bir adım olarak niteleyebileceğimiz bu aşamada onlara ihtiyacı olan manevi desteği sunmak, dini bilgi ihtiyaçlarını gidermek ve doğru bilgiye ulaşmalarını sağlayarak dini yaşantılarında daha bilinçli bir yol almalarına yardımcı olmak, onların gönül dünyalarında sağlam temeller inşa edebilmek ve vatanına, milletine faydalı, dini ve manevi değerlerle donanmış bir nesil yetiştirebilmek açısından

alanında uzman, bu mesleğe gönül vermiş, psikolojik danışma ve rehberlik tekniklerini kullanabilecek yeterliliğe sahip, gençlere örnek olabilen, onları anlayabilen, önyargısız, kendini geliştirebilen, farklı fikirlere açık, birleştirici özelliklere sahip bir manevi danışman hem sunulan hizmetin kalitesi hem de daha fazla gence ulaşabilme kabiliyetleri açısından gerekli çalışmaların yapılması önem arz etmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma 2019 Yılı Ekim-2019 Aralık aylarında gerçekleştirilmiş olması sebebiyle bu tarihlerle, Kyk yurtlarında kalan öğrencilerden farklı bölümlerde öğrenim gören 15 kız öğrenci ile yapılmış olması yönüyle de bu öğrencilerle yapılan mülakatlarda elde edilen bulgularla sınırlıdır.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada bilgi edinme yöntemlerinden mülakat ve gözlem metodundan yararlanılmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini Bilecik Kyk yurtlarında kalmakta olan bütün öğrenciler, örneklemini ise Kyk yurtlarında kalan öğrencilerden kendileriyle mülakat yapılan, farklı bölümlerde öğrenim gören ve yaşları 18-24 arası gençlerden oluşan 15 kız öğrenci oluşturmaktadır.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Manevi Danışmanlık ve Rehberlik

Arapça bir kelime olan maneviyat, Türk Dil Kurumu sözlüğünde; “maddi olmayan, manevi şeyler” ve “yürek gücü, moral”¹ anlamlarına gelmektedir. Maneviyatın İngilizce sözlüklerdeki karşılığı olan spirituality kelimesinin anlamı ise ruhsallıktır.

Literatüre baktığımızda maneviyat pek çok farklı şekillerde tanımlanmış olmakla birlikte, bütün insanların sahip oldukları içten ve özgün bir kapasite olarak hayatın her alanında cesaret ve güven veren bir enerji olup, kişinin maneviyatının yüksek olmasının onun yapabileceği ve başarabileceği

---

¹ Türk Dil Kurumu, “Maneviyat”, erişim: 29.11.2019, www.tdk.gov.tr

gücünü artırdığı, maneviyatının zayıflamasının da mutsuzluğa ve umutsuzluğa sebep olarak kişinin yapabilme ve başarabilme gücünü zayıflattığı ifade edilmektedir.²

Manevi danışmanlık bireyin fiziksel, bilişsel ve mânevî boyutları arasındaki bağlantıyı sürdüren bir tedavi modeli sunarak bireylerin ruhsal ve fiziksel bütünlüğünü korumaya çalışmak şeklinde ele alınmakta ve daha çok bireyin varoluşsal içerikli yaşamsal kaygısını ve kişilik çatışmalarının düzeyini azaltmasına katkıda bulunacağı ifade edilmektedir.³

Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Huriye Martı'nın manevi danışmanlıkla ilgili sözleri ise şu şekildedir: "Manevi danışmanlık; fiziksel, duygusal ve sosyal boyutları olan insanın manevi boyutuna seslenmektir. İnsanın hayatına yüklediği anlam ve değerleri, benimsediği inançları ve davranışlarına yön vermede kullandığı ahlaki ilkeleri dikkate alarak ona rehber olmaktır. Şiddete dur demek, acı ve kederle başa çıkmak, çaresizliği ve ümitsizliği yenmek, korku ve yalnızlıktan kurtulmak, pişmanlığı yeniden inşa gayretine dönüştürmek için vazgeçilmez bir hizmet alanıdır. Yaraları maneviyatın şifalı eliyle iyileştirmek, zor zamanlarda bireye ve topluma ayakta kalma inancı aşılamaştır."⁴

Yukarıdaki tanımlardan da faydalanarak diyebiliriz ki manevi danışmanlık bireyin ruh ve beden sağlığı üzerinde olumlu etkiler bırakarak bireyin iç huzurunu sağlamasına katkıda bulunmakta, bireyin kendisini iyi hissetmesine, hayatını anlamlandırmasına, problemleriyle başa çıkmasına yardımcı olmaktadır.

Rehberlik ise; "Bireyin kendini anlaması, problemlerini çözmesi, gerçekçi kararlar alması, kapasitelerini kendine en uygun düzeyde geliştirmesi, çevresine dengeli ve sağlıklı bir uyum yapması ve böylece kendini gerçekleştirme için uzman kişilerce bireye verilen psikolojik yardım"⁵ şeklinde tanımlanmış ve rehberliğin, bireyin problemlerini çözmesinde, karşılaşmış olduğu yeni durumlara uyum sağlamasında, çevresiyle kurmuş olduğu ilişkileri sağlıklı bir şekilde yürütmesinde ona yardımcı olacak, bireyin kendini tanıyıp anlamasında, doğru kararlar almasında karar verme becerilerini geliştiren ve kendini gerçekleştirmesinde katkı sağlayacak bir yardım süreci olduğunu ifade edilmektedir.

---

² Suat Cebeci, Dini Danışma ve Rehberlik, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları: 881, Ankara: 2012, s. 60.

³ Mustafa Koç, "Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Hastanelerdeki Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetleri (1995-2015): Sınırlılıklar ve Bir Eğitim Programı Önerisi", Diyanet İlmî Dergi, 4, (2017): s. 203.

⁴ Huriye Martı, "Din ve Maneviyat Desteğiyle Hayatı Yaşanılır Kılmak", Diyanet Aylık Dergi, Sayı: 338, Şubat 2019, s. 8.

⁵ Muharrem Kepeçoğlu, Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Alkım Yayınevi, Ankara, 2001.

1.2. Türkiye’de Manevi Danışmanlık ve Rehberlik

Türkiye’de oldukça yeni faaliyet gösteren manevi danışmanlık hizmetleri Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yürütülmektedir. İlk olarak cezaevi vaizi olarak görevlendirilen personel tarafından uygulama alanı bulan manevi danışmanlık, 2003 yılında Aile ve Dini Rehberlik bürolarının hizmete açılmasıyla aileye, aile bireyelerine ve sosyal hizmetlere ihtiyaç duyan bireylere yönelik birer faaliyet olarak sürdürülmüştür. 2015 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı ile Sağlık Bakanlığı arasında imzalanan protokole⁶ istinaden hastanelerde manevi danışmanlar görevlendirilmiş ve manevi danışmanlık faaliyetleri hız kazanmaya başlamıştır. Başkanlığın son yıllarda yapmış olduğu yeni protokollerle birlikte manevi danışmanlığın kurumsal alanı genişlemiştir.

Günümüzde özellikle hastane, hapisane, huzurevleri, öğrenci yurtları gibi kurumlarda faaliyet gösterilmektedir.

Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından sunulan manevi danışmanlık ve rehberlik hizmetleri şu şekildedir:⁷

Gençlik hizmetleri, hükümlü ve tutuklulara yönelik hizmetler, sağlık tesislerinde yürütülen manevi danışmanlık ve rehberlik hizmetleri, engellilere yönelik hizmetler, bağımlılıkla mücadeleye yönelik hizmetler ve göçmenlere yönelik hizmetler.

1.3. Manevi Danışmanlık ve Rehberliğin Önemi

Ruh ve bedenden müteşekkil bir varlık olan insanın hayatını anlamlandıran, düşünce ve davranışlarını şekillendiren, sosyal ilişkilerini sağlıklı bir şekilde geliştirmesine katkı sağlayan, bireyin kendini gerçekleştirmesinde ve mutlu olmasında büyük bir rol oynayan din ve maneviyat aynı zamanda bireyin yaşam içerisinde karşılaşmış olduğu ve başa çıkamadığı sorunlarıyla, kaygılarıyla, acılarıyla, yalnızlık duygusuyla baş edebilmesinde yardımcı olmakta ve bireyin manevi açıdan rahatlamasını sağlamaktadır. Bu bağlamda, geniş bir uygulama alanına sahip olan manevi danışmanlık ve rehberlik faaliyetleri bireyin mutluluğunu hedef alan bir yardım süreci olması yönüyle bireyin hayatında büyük bir öneme sahiptir.

---

⁶<https://www2.diyanet.gov.tr/DinHizmetleriGenelMudurlugu/SosyalKulturelIsbirligiProtokolleri/Sa%C4%9Fl%C4%B1k%20Bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20Protokol%C3%BC.pdf>

⁷ Bayram Demirtaş, “Diyanet İşleri Başkanlığının Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetleri”, Diyanet Aylık Dergi, Sayı:338, Şubat 2019, s.10-13.

1.4. Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Uygulamalarında Kullanılan Teknikler

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde, değişik yaklaşımlar ve farklı teknikler kullanılabilmektedir. Psikolojik danışmada kullanılan teknikler manevi danışmanlıkta da kullanılabilir. Cebeci, alanla ilgili kullanılan teknikleri;

- a) Psikanalitik teknikler (çeşitli test uygulamaları, görüşme ve gözlem teknikleri, olay kaydı, anekdot, otobiyografi, sosyometri, kimdir bu tekniği vb.),
- a) Terapötik beceriler (empati kurma, etkin dinleme, yansıtma, bilgilendirme, konuşmaya özendirme, mülakat, yapılandırma, yakından ilgilenme, katılıma teşvik, kişiselleştirme, yüzleştirme, yöneltme, özetleme, paylaşırma, bağlama, susma),
- b) Dini teknikler (zikir, tefekkür, dua ve niyaz, hikâye anlatma, bibliyoterapi, nefis muhasebesi) şeklinde ifade etmektedir.⁸

Aşıkoğlu'nun yapmış olduğu sınıflandırmada ise;

- a) Kabul ve anlayış bildiren teknikler (Susma, basit kabul, tekrarlama, özetierne vb.),
- a) Destek ve teşvik bildiren teknikler (Tasvip, teşvik, cesaretlendirme, güvence verme vb.),
- b) Teşhis ve anlama amaçlı teknikler (Deştirme, yansıtma, tahlil ve yorum vb.),
- c) Telkin ve öğretme amaçlı teknikler (Bilgi verme, tavsiye, telkin, nasihat) olarak sıralanmıştır.⁹

Bu tekniklerin uygulanmasına yönelik olarak Aşıkoğlu tarafından verilen örnek diyalog şu şekildedir:

“İsmi Murat olan, eşinden ayrılmış, kader konusunda problemi olan bir gencin dini danışmanla görüşmesi:

Genç: Hocam size bir şey sormak istiyorum.

Danışman: Buyur Murat, şurada konuşabiliriz.

Genç: Son günlerde sanki her şey üstüme geliyor. Bütün dertler beni buluyor gibi hissediyorum. Kaderime küsüyorum.

Danışman: Hımm... (Susma ve basit kabul)

⁸ Cebeci, a.g.e., ss. 102-107.

⁹ Nevzat Yaşar Aşıkoğlu, “Din Hizmetlerinin Sunumunda Alternatif Yöntem: Dini Danışmanlık”, ed. M. Bulut, I. Din Hizmetleri Sempozyumu: Bildirileri, DİB Yayınları, Ankara, 2008, s. 547.

Genç: Biliyorsunuz eşimden ayrıldım. Evliliğin ilk yıllarında mutluyduk Sonra birden her şey değişti.

Danışman: Evet... (Hafif baş sallama, basit kabul)

Genç: Ne olduğunu anlamadım eşim beni terk etti, yapayalnız kaldım.

Danışman: Yalnız kaldın. (Tekrarlama)

Genç: Yeniden evlenmek istedim, beceremedim. Bir türlü mutlu olamadım. Benim kaderim bu mu? İsyan edesim geliyor.

Danışman: Biraz açıklar mısın, neden isyan etmek istediğini? (Deşirme)

Genç: Çevreme bakıyorum birçok insan mutlu; ama ben bir türlü mutluluğu bulamadım. Allah beni görüyor. Kaderimi neden böyle yazmış?

Danışman: Peki hayatında olumlu bulduğun bir şey yok mu? (Soru sorma, deşirme)

Genç: Aslında var. Çok şükür bir işim var, geçinip gidiyorum. Bir de evim var.

Danışman: Sıhhatin iyi, evin var. İşin var. Bunları sana veren de Allah değil mi, (Bilgi verme, tahlil)

Genç: Aslında doğru söylüyorsunuz.

Danışman: İnsan yaşadıkça birçok zorlukla karşılaşır. Pek çok kişi eşinden ayrılmak durumunda kalmıştır. Bunlar hayatın gerçekleridir diye düşünüyorum. (Yorum) Bence hayata azimle sarılsak güçlükleri yeneriz, ne dersin? (Teşvik)

Genç: Bunu pek düşünmemiştim.

Danışman: Sen zeki bir insansın, istersen bunun üzerinde biraz düşün ve sabret. Bunu yapacağına ve zamanla kafandaki sorulara cevap bulacağına inanıyorum. (Güvence verme)

Genç: Bu söylediklerinizi düşüneceğim.

Danışman: Sahip olduğun güzellikleri düşün. Bunu yaparsan, zihninin aydınlanacağına inanıyorum. (Cesaretlendirme) Tekrar görüşelim.”¹⁰

---

¹⁰ Aşıkoğlu, a.g.e., ss. 548-549.

2. BULGULAR

2.1. Gözlem ve Görüşme Raporları

Mülakat 1:

Yaş: 21

Görüşme Konusu: Namazlara devam edememe, manevi ağırlık hissi

Öğrenci su içme bahanesiyle manevi danışmanın odasına geldi ve böylece kendisiyle sohbet edilmeye başlandı. Bir süre sonra öğrenci kendisinin de bir sorunu olduğunu ve bunu ifade etmek istediğini söyledi. Öğrenci öncelikle İmam Hatip Lisesi mezunu olduğunu, dindar bir aileye sahip olduğunu, ahlakını oluşturan sınırların net bir şekilde çizildiğini ifade ettikten sonra sorununu dile getirdi. Namazlarını sürekli olarak kılmak istediğini fakat bu konuda sebat gösteremediğini, özellikle yatsı namazının kendisine çok zor geldiğini ve onu bir türlü kılamadığını fakat bunun da üzüntüsünü iç dünyasında yaşadığını, bu konuda zaafa düşüp nefsi ile çetin bir mücadeleye girdiğini, bu sorunun üstesinden gelemediğini ve bu sorunu nasıl aşabileceğini öğrenmek istediğini ifade etti.

Görüş ve Öneri:

Öğrenciye, Peygamber Efendimiz'in (sas) namazla ilgili buyurmuş olduğu hadislerden birkaçı hatırlatıldı. Kişinin ibadetlerle ilgili karşılaşmış olduğu zorluklarla başa çıkmada sabır göstermesi gerektiği vurgulandı. Ayrıca sürekli abdestli bulunmaya gayret göstermesi ve özellikle kendisine çok zor geldiğini ve bir türlü kılamadığını söylediği yatsı namazını ezan okunur okunmaz ilk vaktinde kılması tavsiye edildi. Bununla birlikte toplu olarak yapılan ibadetlerin hem daha faziletli hem de teşvik edici yönüne vurgu yapılarak namazlarını cemaatle kılmasının faydalı olacağı dile getirildi. Öğrenciyle, yatsı namazı için bulunduğu bloğun mescidinde buluşma sözü ile görüşme sona erdi. Öğrenci o gün yatsı namazını kılmak için mescide geldi. Namazını eda ettikten sonra manen büyük bir rahatlama yaşadığını ve hafiflediğini ifade etti.

Mülakat 2:

Yaş: 19

Görüşme Konusu: Kötü rüya görme, yalnız kalmaktan korkma

Öğrenci, geceleri sürekli kötü rüyalar gördüğünü ve bu rüyaların etkisinde çok fazla kaldığını, bu sebeple yalnız kalmaktan ve uyumaktan korkar hale geldiğini ifade etti.

Görüş ve Öneri:

Öncelikle öğrencinin biraz rahatlaması için telkinde bulunulmuş ve zihnini kötü düşüncelerle meşgul etmemesi gerektiği söylenmiştir. Yaratıcının kudretinin var olan her şeyden daha üstün olduğu, Allah dilemedikçe ve O'nun izni olmadıkça kimsenin kimseye bir zarar veremeyeceği, bu sebeple kendisini güvende hissetmesi gerektiği ifade edilmiştir. Tevbe Suresi 51. ayetin meali okunarak, Rabbine dayanıp güvenmesi, istiaze söylemesi, koruyucu sureler (muavvizeteyn) okuması ve bu şekilde manevi yönünü kuvvetlendirmesi tavsiye edilmiştir.

Mülakat 3:

Yaş: 20

Görüşme Konusu: İç sıkıntısı, olumsuz düşünceler...

Öğrenci; içinde anlamlandıramadığı bir sıkıntı hali olduğunu, sürekli kötü bir şey olacakmış hissine kapıldığını, daha önce böyle bir sorunla karşılaşmadığını, üniversiteye geldikten sonra bu şekilde hissetmeye başladığını ifade etmiştir.

Görüş ve Öneri:

Öğrenciyle konuşularak rahatlaması sağlanmıştır. Dua ederek kendisini daha iyi hissedebileceği ifade edilmiştir. Yüce Allah'ın "esirgeyen", "koruyan" isimlerinden bahsedilmiş; korktuğu şeylerden Allah'a sığınması ve kendisini koruyacağından emin olması gerektiği söylenmiştir. Öğrenci manevi danışmanla gerçekleştirdiği birkaç görüşme sonunda olumsuz duygularında azalma olduğunu ifade etmiştir.

Mülakat 4:

Yaş: 20

Görüşme Konusu: Öfke Problemi

Öğrenci öfke problemi yaşadığını, sinirlendiği zamanlarda öfkesini kontrol etmekte zorlandığını, bu durumun da sosyal hayatını ve arkadaş çevresini etkilediğini, öfkesiyle nasıl başa çıkması gerektiğini bilemediğini ifade etti.

Görüş ve Öneri:

Kontrol edilemeyen bir öfkenin hem bireye hem de çevreye vereceği zararlar üzerine karşılıklı olarak biraz konuşarak öfkeye hakim olmanın önemine vurgu yapılmıştır. Ayrıca; Al-i İmran Suresi, 134. ayet mealinin okunup yorumlanmasının ardından, Peygamber Efendimiz'in (sas) öfke anında neler yapılması gerektiğine dair tavsiyelerinden bahsedilmiştir. Bu bağlamda; öfke anında evvela “Eûzübillâhimineşşytânirrâcîm” diyerek Allah'a sığınması, karşısındaki kişiye cevap vermemesi ve susması, ayakta ise oturması, abdest alması, dua etmesi tavsiye edilmiştir. Ayrıca manevi destek olarak normal zamanlarda da Yüce Allah'ın isimlerinden “el-Afüvv” ve “el-Halîm” isimlerini çokça zikretmesi önerilmiştir.

Mülakat 5:

Yaş: 19

Görüşme Konusu: Bir konuda bilgi almak

Öğrenci kopya çekmenin kul hakkı olup olmadığını sordu.

Görüş ve Öneri:

Öğrenciye, kopya çekmenin kişinin hak etmediği bir sonucu alması ve bir yönüyle aldatmak anlamına geldiği, aynı zamanda kişiyi tembelliğe alıştırdığı, bu açıdan baktığımızda Müslüman'a yakışmayan bir davranış olduğu, bu gibi davranışlara tevessül edilmemesi gerektiği, kişiye düşen görevin öncelikle çalışıp çabalaması, elinden gelen gayreti göstermesi ve sonrasında Allah'a tevekkül ederek dua ile yardım dilemesi olduğu söylenmiştir.

Mülakat 6:

Yaş: 22

Görüşme Konusu: Zihni vesvese, huzursuzluk

Öğrenci üniversiteye geldikten sonra dini bilgiler öğrenmeye ilgi duyduğunu ve bazı kitaplar okumaya başladığını ifade etti. Özellikle itikadi konularda çok fazla sorguladığını, bu sebeple aklına kötü sözler, yanlış düşünceler geldiğini, bunu engelleyemediğini, bu durumda günahkâr olup olmadığını ve bu durumdan kurtulmak için ne yapması gerektiğini sordu.

Görüş ve Öneri:

Öğrenciye aklına gelen bu gibi kötü düşüncelerin birer vesvese olduğu, Kur'an-ı Kerim'de ayetlerde vesveseci şeytanın şerrinden Allah'a sığınılmasının emredildiği (Nâs, 114/1-6) ve böyle durumlarda yaratıcıya sığınmak gerektiği ifade edildi. Zira şeytanın insanı saptırma yollarından birinin de insanın aklına onu şüpheye düşürecek sorular getirmesidir. Dolayısıyla bu tür soruların şeytanın vesvesesi ile meydana geldiği ve içinde bulunduğu bu durumdan kurtulmak için bu tür vesveselere çok ehemmiyet vermemesi ve itibar etmemesi gerektiği üzerinde özellikle duruldu. Konu ile ilgili Peygamber Efendimiz'in (sas) "Allah Teâlâ, içlerinden geçen fena şeylerle amel etmedikçe veya onu konuşmadıkça, o şey yüzünden ümmetimi hesaba çekmeyecektir."¹¹ hadisi bağlamında kuruntulu kişilerin, içlerinden bir sesin fisıldadığını söyledikleri bu tür ifadelerin, vesvese kapsamında olup sahiplerinin imanlarına ve dinlerine zarar vermediği ifade edilmiştir. Son olarak öğrenciye manevi destek olarak manasını da düşünerek Nas Suresi'ni okuması ve yaratıcıya sığınması, ayrıca Kur'an okuması, bol bol dua etmesi önerilmiştir.

Öğrenci görüşme öncesine kadar hep vicdani bir yük içerisinde huzursuzluk yaşadığını, engel olamadığı bu düşünceler karşısında duyduğu suçluluk duygusuyla bir çıkmazda bocaladığını fakat duydukları ile rahatladığını ve hafiflediğini ifade etmiştir. Bir hafta sonra tekrar gelip olumsuz düşüncelerinde azalma olduğunu ifade etmiştir.

Mülakat 7:

Yaş: 24

Görüşme Konusu: Ruhi sıkıntı, huzursuzluk, manevi boşluk

Öğrenci, ruhi sıkıntısı olduğunu, içinin sürekli huzursuz olduğunu, hiçbir şeyden zevk almadığını, zaman zaman boşluğa düştüğünü, içinde bulunduğu bu durumdan kurtulmak istediğini ifade etti.

Görüş ve Öneri:

Öğrenci ile sohbet edilerek ve sorular sorularak kendisini detaylı bir şekilde anlatması sağlandı. Öğrenciye maneviyatını kuvvetlendirerek içinde bulunduğu bu sıkıntılı durumu aşabileceği söylendi, bunun için de bol dua etmesi tavsiye edildi. Abdestli olması, bulduğu fırsatta Kur'an okuması, Esmâ'ül-Hüsa'dan eş-Şafî, el-Vasi, el-Ğafur isimlerini zikretmesi tavsiye edildi. Ayrıca

---

¹¹Buhârî, Talak, 11; el-Eymân ve'n-nüzûr: 15

tüm bunların yanı sıra kendisini meşgul edecek bir şeyler bulması tavsiye edildi. Öğrenci ile görüşmeler belli aralıklarla devam etmiş ve yapılan ilk birkaç görüşme sonunda kendisinde rahatlama hissettiğini dile getirmiştir.

Mülakat 8:

Yaş: 19

Görüşme Konusu: Dua

Öğrenci, manevi danışmana (biraz da mahcup şekilde) gelerek dua etmeyi bilmediğini, aslında dua ettiğini fakat tam olarak nasıl dua etmesi gerektiği hakkında bilgi sahibi olmak istediğini söyledi.

Görüş ve Öneri:

Kendisine evvela duanın önemi, usul ve adabı hakkında bilgiler aktarıldı. Ardından ayet ve hadislerdeki dua örneklerinden bahsedildi. Öğrenciye ihtiyacı olan gerekli bilgilendirme yapıldıktan sonra okuyup faydalanması için Başkanlık yayınlarından ayet ve hadislerdeki duaları içeren bir kitap hediye edildi. Birkaç gün sonra öğrenci manevi danışmanı odasında ziyaret edip kendisine hediye edilen kitapları okuyup istifade ettiğini, kitapta yer alan duaların bir kısmını ezberlediğini, içinden gelerek dua ettiğini dile getirdi.

Mülakat 9:

Yaş: 18

Görüşme Konusu: İbadetlerde vesveseye kapılma

Öğrenci, ibadetlerini yerine getirirken vesveseye kapıldığını; abdestini acaba eksik mi oldu düşüncesiyle tekrar tekrar aldığı, namazlarını kılarken eksik kılıp kılmadığı yönünde tereddütte kaldığını, zaten normalde de çok takıntılı biri olduğunu, bu konuda ne yapması gerektiği konusunda yardım talebinde bulundu.

Görüş ve Öneri:

Öğrencinin bu sorusu ayet ve hadisler bağlamında ele alınarak detaylı bir şekilde cevaplandırılmıştır. Kur'an-ı Kerim'de, Nas Suresi'nde vesveseci şeytanın şerrinden Allah'a sığınılmasının emredildiği, Hz. Peygamber'in (sas) de vesveseye itibar edilmemesi gerektiğini

tavsiye ettiği öğrenciye anlatılmıştır. Vesvesenin, üzerinde durdukça artacağını göz önünde bulundurularak bunun bir hastalığa dönüşmesine fırsat verilmemesi gerektiği önemle vurgulanmıştır. Yaşamış olduğu tereddüt hâllerinin asılsız olduğunu kendine telkin etmesi, manevî destek olarak da Felak ve Nâs surelerini, anlamlarını düşünerek okuyup bu hâlden kurtulmak için Allah'a dua etmesi gerektiği tavsiye edilmiştir.

Mülakat 10:

Yaş: 21

Görüşme Konusu: Sınav kaygısı

Öğrenci özellikle sınav zamanlarında kaygılarının arttığını dile getirmekte ve kendisine manevî yönden katkı sağlayacak arayışta olduğunu dile getirmiştir.

Görüş ve Öneri:

Öncelikle sabırla, elinden gelen tüm çabayı göstermesi, sonrasında Rabbine tevekkül ve dua etmesi tavsiye edilmiştir. Zira tevekkül, sınav kaygısı durumlarıyla başa çıkmada önemli bir işleve sahiptir. Bireyin teslimiyet ve sonuca rıza göstermesi bağlamında içsel bir rahatlama sağlamaktadır.

Mülakat 11:

Yaş: 20

Görüşme Konusu: Umutsuzluk, suçluluk duygusu

Öğrenci, önceden ibadetlerini düzenli olarak yerine getirirken artık ibadetlerini aksattığını, Allah'a olan yakınlığının zayıfladığını bu sebeple dualarının kabul edilmeyeceğini düşünerek umutsuzluğa kapıldığını, dini vecibelerini yerine getirememekten dolayı suçluluk duygusu hissettiğini konuşmasında ifade etmiştir.

Görüş ve Öneri:

Öğrenci detaylı olarak dinlenmiştir. Öğrenciye duanın öneminden bahsedilmiş, yapılan duaların kabul edileceğine dair ümidini yitirmemesi yönünde telkinde bulunulmuştur. Öğrenci günlük hayatta dualarını artırmış, bununla bağlantılı olarak da ümidinin arttığını söylemiştir. Ayrıca tevbe

ederek suçluluk duygusunun azaldığını ifade etmiştir. Öğrenci manevi danışmanla irtibat haline devam etmektedir.

Mülakat 12:

Yaş: 20

Görüşme Konusu: Hırs ve öfke hali

Öğrenci mükemmeliyetçi olduğunu, her şeyin en iyisini yapmak istediğini, hırslı bir yapıya sahip olduğunu, bu sebeple başarısız olduğu durumlarda sinirli ve huzursuz olduğunu ifade etmiştir.

Görüş ve Öneri:

Her insanın farklı özellik ve kabiliyetlere sahip olduğunu, kendi potansiyelinin farkına varması ve kendi gücünü aşan şeyleri kendisine yüklememesi gerektiği söylenmiştir. Gücünün yetmediği şeyleri yapmaya çalışmasının yahut bu durumların olumsuz sonuçlarını kendine yük edinmesinin hayatı kendisine zorlaştırmaktan başka bir işe yaramayacağı ifade edilmiştir. Gazzâlî'nin hırsın insanların gözlerini kör, gönüllerini duyarsız hale getireceği düşüncesi çerçevesinde hırsın kontrol edilmesi gereken bir duygu olduğu¹², aksi durumda bireyin manevi hayatında tahribatlar oluşturabileceği üzerinde durulmuştur.

Mülakat 13:

Yaş: 21

Görüşme Konusu: Ölüm korkusu

Öğrenci manevi danışmana gelerek ölümden korktuğunu söylemiştir. Bu korkusuna sebep olan bir durum olup olmadığı üzerinde konuşulmuş; ölümün çok soğuk geldiğini ve dünyadaki hayatın son bulmasının ve ahiret hayatının ona ölüm korkusu yaşattığını ifade etmiştir.

Görüş ve Öneri:

Ölümün doğmak ve yaşamak kadar doğal bir olgu olduğu, ölümün bir son değil yeni bir hayatın başlangıcı olduğundan bahsedilmiştir. Yaşadığımız hayatın geçici olduğunu, değiştiremeyeceğimiz ve kaçamayacağımız bu durumdan korkmanın ve bir gün son bulacağını bile bile hayatı bu korku ile sürdürmenin gereksiz olduğu, asıl önemli olanın yaşadığımız hayatı

---

¹²Müsned, V, 94; VI, 450; Ebû Dâvûd, Edeb, 116

en güzel şekilde değerlendirmek olduğu üzerinde konuşulmuştur. Hem dünyada hem de ölümden sonraki hayatta mutluluğa giden yolun iyi ve güzel davranışlardan geçtiği ifade edilmiştir.

Mülakat 14:

Yaş: 18

Görüşme Konusu: Yalnızlık hissi

Öğrenci ailesinden ilk kez ayrı kaldığını, ailesini çok özlediğini bu yüzden de bulunduğu yere bir türlü alışamadığını, arkadaşlarıyla henüz kaynaşamadığı ve yalnızlık hissettiğini dile getirdi.

Görüş ve Öneri:

Manevi danışman öğrenciye, hissettiği duyguların doğal birer tepki olduğunu, insanların yaşadıkları mekânlarda değişiklik yaptıklarında bu durumdan etkilenebileceğini fakat bu durumun aşılabilir bir problem olmadığını söyleyerek rahatlamasını sağlamıştır. Barındığı yurttaki farklı şehirlerden gelen birçok arkadaşı olduğunu, onların da benzer duygular yaşayabileceğini ifade ederek hissettiği duygular konusunda yalnız olmadığını fark etmesi sağlanmıştır. İnsanlar arasındaki yakınlaşmaya etkisi bağlamında selamlaşmanın öneminden bahsedilmiş, yurttaki ve okuldaki arkadaşlarıyla selamlaşarak arkadaşlık ilişkileri kurması ve geliştirmesi yönünde cesaretlendirilmiştir. Öğrenci tavsiyelere uymuş ve kısa sürede arkadaşlık ilişkilerini geliştirmiştir.

Mülakat 15:

Yaş: 20

Görüşme Konusu: Mezhepsel farklar

Öğrenci dini danışman ve manevi rehberin odasına geldiğinde, “Şafii mezhebinde kaza namazı olanlar sünnet kılamazlar mı?” diyerek başladı anlatmaya. Şafii mezhebine mensup olduğunu, üniversite eğitimi için buraya geldikten sonra namazların sünnetlerini de kılmaya başladığını, fakat bunu duyunca ne yapması gerektiğini bilemediğini, namaza her başladığında aklına bu sorunun geldiğini ve huzursuz olduğunu, sünnetleri kılmayı bırakmalı mı yoksa devam mı etmesi gerektiğini öğrenmek istediğini dile getirdi.

Görüş ve Öneri:

Evvela öğrencinin bu konuşması, Hz. Ömer'in "Namaz kılan yaşlıyı severim ama namaz kılan gence aşığım." sözünü hatırlamıza getirmiş, gençlerin ibadetlere olan düşkünlüğünün bizleri mutlu ettiği kendisiyle de paylaşılmıştır.

Öğrencinin sorusuna cevap olarak; mezhepsel farklar da dikkate alınarak, Din İşleri Yüksek Kurulu'nun yapmış olduğu açıklama¹³ –Hanefî mezhebine göre kazaya kalmış namazları bulunan kimseler farz namazların öncesi ve sonrasında kılınan (revâtib) sünnetleri de kılarlar. Vaktinde kılamadıkları namazları da ilk fırsatta kılmaya çalışırlar. Şâfiî mezhebine göre üzerinde kaza namazı olan kimse, geçmiş namazlarının hepsini kaza etmeden bayram ve vitir namazı da dâhil sünnet-i müekkelede olsun, gayrimüekkelede olsun hiçbir nafîle namaz kılamaz. Üzerinde kaza namazı bulunan kimsenin, bütün zamanını bu namazları kaza etmeye ayırması gerekir. Hatta uyku, evin geçimi gibi terk edilmesi güç olan önemli bir iş hariç bütün vakitlerini kazaya kalan namazlarını kılmakla geçirmesi gerektiğinden nafîle ile meşgul olması caiz değildir (Dimyâtî, Hâşiyetü i'âneti't-tâlibîn, I, 39-40).– öğrenciye aynen aktarılmış, namazlarının kazalarını tamamladıktan sonra sünnet namazlarını kılmaya devam edebileceği söylenmiştir.

---

¹³ <https://fetva.diyaret.gov.tr/Cevap-Ara/199/kaza-namazi-borcu-olan-kimse-sunnet-namazlari-kilabilir-mi-?enc=QisAbR4bAkZg1HImMxXRn5PJ8DgFEAoa2xtNuyterRk%3D>

Sonuç

Bu çalışma, KYK yurtlarında barınmakta olan üniversiteli gençlerin hangi soru ve sorunlarla manevi danışmana müracaat ettiklerini, problemlerine çözüm bulup-bulmadıklarını tespit etmek ve bu doğrultuda sunulan hizmetin verimlilik düzeyini saptayıp alana katkıda bulunmak amacıyla yapılmıştır.

Araştırma çerçevesinde yapılan gözlem ve görüşmelere dair elde edilen bulgular sonucunda;

- Öğrencilerin inançla ilgili problemler, aile ve arkadaş çevresiyle ilgili problemler, iletişim ve medyanın açtığı problemler, psiko-sosyal problemler, eğitim-öğretim problemleri, kişilik problemleri gibi konularda manevi danışmanlık ve rehberlik yapan görevlilere müracaat ettikleri,
- Gençlerin dini yaşantılarında vesvese ile karşılaştıkları, hayatlarına anlam katma sürecinde kimi zaman anlamsızlıklar yaşadıklarını, üniversite eğitimi için ailesinden uzakta başka bir şehirde yaşamakta bazı öğrencilerin uyum sorunu yaşadıkları, uyum sürecini kısa zamanda atlatamayan öğrencilerin bu durumlarının öğrencilikleri üzerinde olumsuz yönde etkileri olduğu gibi, sosyal ve psikolojik yönde de bazı olumsuzluklara sebebiyet verdiği, özetle yurttan kalan her bir gencin farklı manevi sıkıntılarının olduğu,
- İbadetlerin yerine getirilmesi hususundaki eksikliklerin onları inanç boyutunda çelişkiye düşürdüğü, manen rahatsız ettiği, hatta zaman zaman bunalıma sürüklediği,
- Manevi danışmanlık faaliyetleri ile öğrencilerin dini soru ve sorunlarına cevap bulabildikleri,
- Öğrencilerin manevi danışmana başvurup problemlerini paylaştıktan ve sorularına yanıtlar aldıktan sonra rahatladıkları,
- Öğrencilerin aile veya arkadaş çevresiyle yaşamış oldukları sorunlarının çözümünde manevi danışmanların rehberlik noktasında olumlu yönlendirmelerde buldukları tespit edilmiştir.

Kaynakça

- AŞIKOĞLU Nevzat Yaşar, “Din Hizmetlerinin Sunumunda Alternatif Yöntem: Dini Danışmanlık”, ed. M. Bulut, I. Din Hizmetleri Sempozyumu: Bildirileri, DİB Yayınları, Ankara, 2008.
- BUHÂRÎ, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail, Sahîhu'l-Buhârî, I-II, İstanbul 1981. 242, el-Edebü'l-müfred, thk. Muhammed Fuad Abdülbâki, Dâru'l-BeĞairi'l İslamiyye, Beyrut, 1989
- CEBECİ Suat. Dini Danışma ve Rehberlik. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2012.
- DEMİRTAŞ Bayram. “Diyanet İşleri Başkanlığının Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetleri”, Diyanet Aylık Dergi, 338, 2019, s. 10-13.
- İBN HANBEL, Ebû Abdullah Ahmed b. Muhammed eş-Şeybânî, el-Müsned, I-IX, thk. Sıdkı Muhammed Cemil Attar, Dârü'l-Fikr, Beyrut 1991.
- KEPÇEOĞLU Muharrem, Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Alkım Yayınevi, Ankara, 2001.
- KOÇ Mustafa, Manevi (Psikolojik) Danışmanlık Müslüman-Türk Diasporası Örneği, Bursa, 2001, s. 68-74.
- KOÇ Mustafa, “Diyanet İşleri Başkanlığı’nın Hastanelerdeki Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetleri (1995-2015): Sınırlılıklar ve Bir Eğitim Programı Önerisi”, Diyanet İlmi Dergi, 2017/4, s. 203.
- MARTI Huriye, “Din ve Maneviyat Desteğiyle Hayatı Yaşanılır Kılmak”, Diyanet Aylık Dergi, 338, 2019, s. 8.

Web Erişim Kaynakları:

Türk Dil Kurumu, “Maneviyat”, www.tdk.gov.tr

[https://www2.diyamet.gov.tr/DinHizmetleriGenelMudurlugu/SosyalKulturelIsbirligiProtokolleri/](https://www2.diyamet.gov.tr/DinHizmetleriGenelMudurlugu/SosyalKulturelIsbirligiProtokolleri/Sa%C4%9Flu%C4%B1k%20Bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20Protokol%C3%BC.pdf)

[Sa%C4%9Flu%C4%B1k%20Bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20Protokol%C3%BC.pdf](https://www2.diyamet.gov.tr/DinHizmetleriGenelMudurlugu/SosyalKulturelIsbirligiProtokolleri/Sa%C4%9Flu%C4%B1k%20Bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20Protokol%C3%BC.pdf)

<http://yurtkur.gsb.gov.tr/Sayfalar/2397/2387/Tarihce>

<https://fetva.diyamet.gov.tr/Cevap-Ara/199/kaza-namazi-borcu-olan-kimse-sunnet-namazlari-kilabilir-mi-?enc=QisAbR4bAkZg1HIImMxXRn5PJ8DgFEAoa2xtNuyterRk%3D>